

АҚМОЛА ОБЛЫСЫНЫҢ ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР КАРТАСЫ

Халмуратова Хусния Турмухаммадқызы

khalmuratova18@gmail.com

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Сәулет-құрылыс факультеті, Геодезия және картография мамандығының 3 курс студенті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Муратова А.М

Ақмола облысы — Қазақстан Республикасының орталығында орналасқан әкімшілік-аумақтық бөлініс. 1939 жылы құрылған. 1961 – 92 жылдары Целиноград облысы болып аталды.

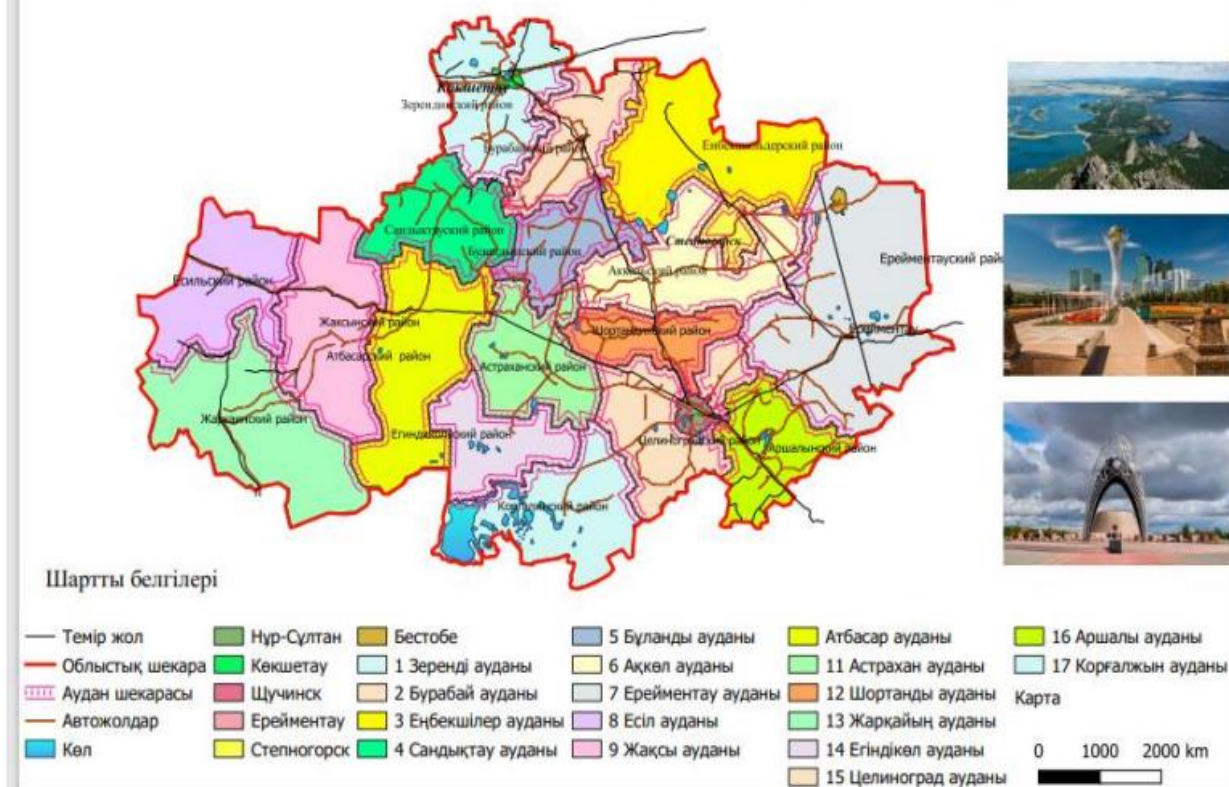
Жер аумағы 146,2 мың км². Тұрғыны 868 537 адам, орташа тығыздығы 1 км²-ге 5,05 адамнан келеді (2019). Солтүстігінде Солтүстік Қазақстан, шығысында Павлодар, оңтүстігінде Қарағанды, батысында Қостанай облыстарымен шектеседі. 14 ауылдық, 2 қалалық әкімшілік ауданға бөлінген. 10 қала, 13 кент, 245 ауылдық әкімшілік округ бар. Әкімшілік орталық – Көкшетау қаласы болып табылады.

Ақмола облысының климаты тым континенттік, қысы ұзақ (5,5 айға созылады)

суық, жазы қоңыржай ыстық болғандықтан төтенше жағдайлардың туындауының негізгі себебі болып табылады. Мұнда тұрақты қаржамылғысы қарашаның ортасында қалыптасып, оңтүстігінде 130 – 140 күн, солтүстігінде 150 – 155 күн жатады. Сондықтан да көктем, жаз айларында су тасқындары, ал қыста көктайғақ, бұрқасындар жиі орын алады. Бұл факторлар өз кезегінде дтп оқиғаларына, адамдардың зардап шегулеріне әкіліп соқтырады.

Ақмола облысының әкімшілік аумақтық картасын және басқа да карталарды құрастыру QGIS бағдарламасында жүзеге асты. Әрбір ауданды, көл, басқа да нысандарды полигондармен, шекара, өзендер, темір жол автожолдар сияқты объектілерді сызықтық белгілермен өңделді.

Ақмола облысының әкімшілік аумақтақ бөлініс картасы



1-сурет. Qgis бағдарламасы арқылы жасалынған Ақмола облысының әкімшілік аумақтық картасы

Картаны құрастыру сапалық фон, таңбалар әдісі, картограмма және картодиаграмма әдістері арқылы жүзеге асты.

Төтенше жағдайлар картасы - Ақмола облысының төтенше жағдайлар департаментінің ресми сайттындағы деректер бойынша және ҚР -ның төтенше жағдайлар министрлігінің ресми ақпараттары арқылы жасалынды.

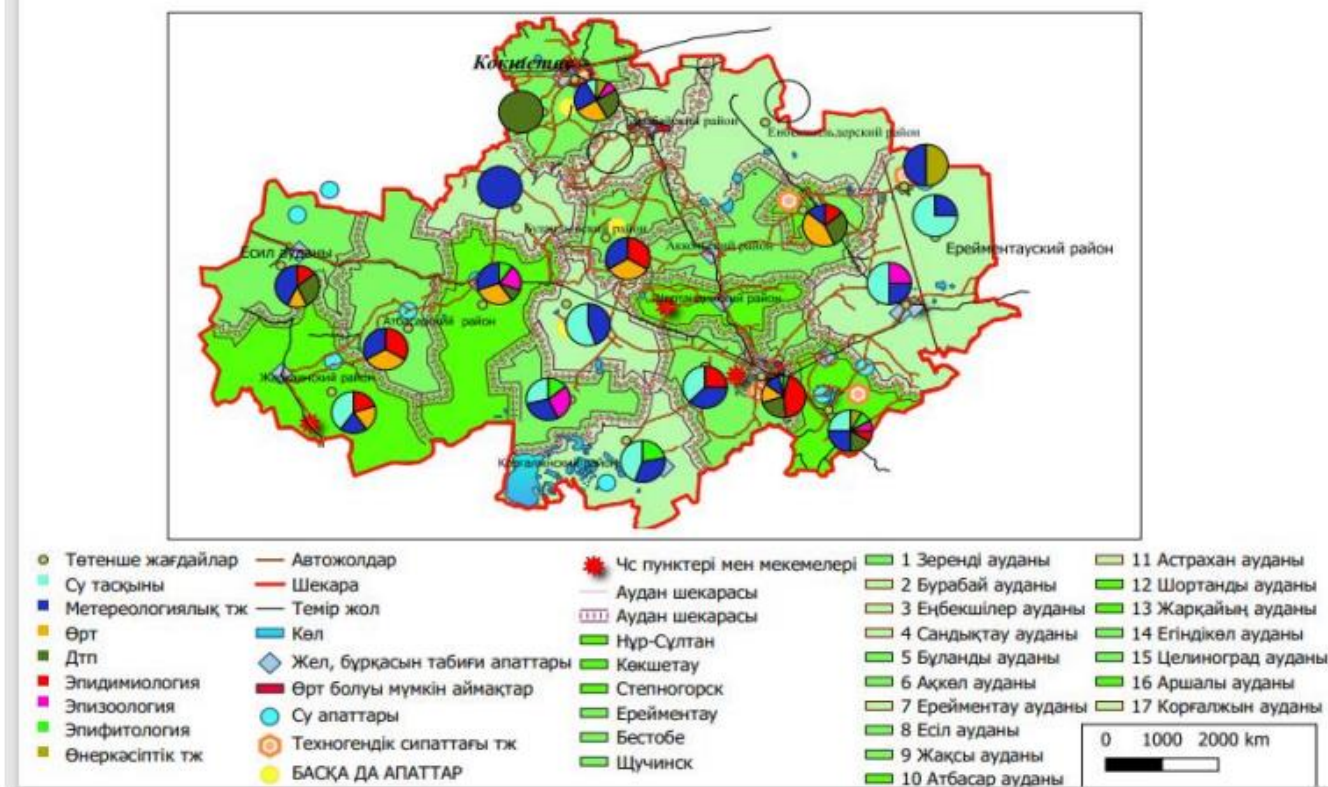
2020-2021 жж аралығындағы оқиғалар бойынша Ақмола облысының төтенше жағдайларының статистикасы. (Республикалық есеппен салыстырғандағы үлесі)

Аудан	Төтенше жағдайлар типтері							
	Су тасқыны	Метеролог иялық оқиғалар	Өрт оқиғалары	Дтп	Эпидимология	Эпизоотия	Эпифитотия	Өнеркәсіптік тж
Нұр-Сұлтан	1,8%	2.5%	3.84%	6.8 %	12%			
Көкшетау		2.81%	3.17%	3.65 %		0.04		
Степногорск		1.3%	2.6%	2.8 %	1.04%	0.67		1.09%
Щучинск		1.24%	1.02%	1.06 %	0.3%			

Ереймен тау	2.66%	1.78%				3.8		
Бестөбе		1.61%						2.1%
Егіндікөл ауданы	2.3%	1.83%				2.15		
Қорғалжын ауданы	4.1%	2.42%					1.32	
Аршалы ауданы	3.12%	3.5%		2.6%	1.6%			1.26%
Целиноград ауданы	2.8%	2.87%			1.8%			
Жарқайың ауданы	1.6%	1.66%	1.36%			1.13		
Шортанды ауданы	1.12%	1.38%	1.02%		0.9%			
Астрахан ауданы		1.96%	0.1%					
Атбасар ауданы		2.67%	2.5%			2.01		
Жақсы ауданы		1.54%			0.61%			
Есіл ауданы		2.6%	0.89%	1.3%	0.08%			
Ереймен тау ауданы	3.01%	1.1%						
Ақкөл ауданы		0.3%			0.07%		2,06%	
Бұланды ауданы		0.68%				1.25	1.03	
Сандықтау ауданы		1.2%						
Еңбекшілер ауданы		0.02%		1.12%				

Ақмола облысының картограмма және картодиаграмма әдістері арқылы жасалынған төтенше жағдайлар картасы.

Ақмола облысының төтенше жағдайлар картасы



2-сурет.

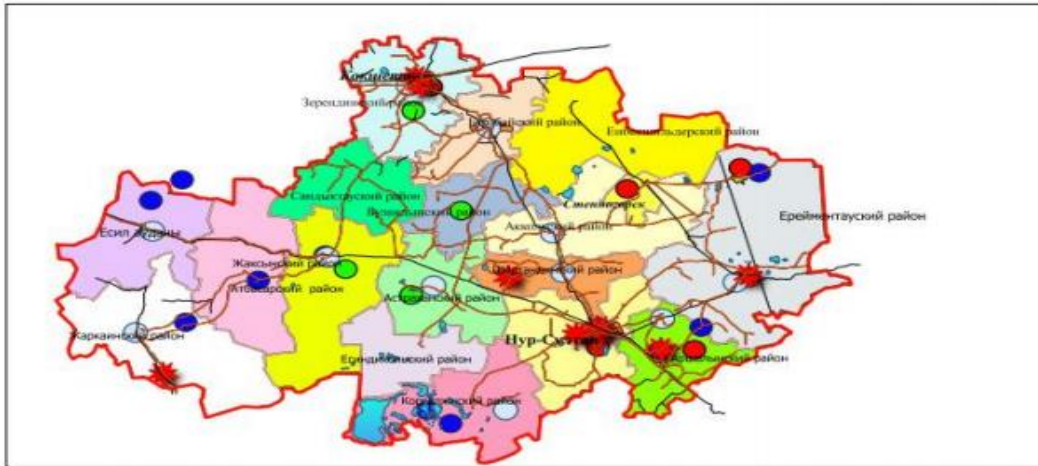
Шартты белгілері

- қауіптілік деңгейі 25 % -ға дейін
- қауіптілік деңгейі 26 % - 74% ға дейін
- қауіптілік деңгейі 75 % -дан жоғары

Картограмма арқылы аумақтық қауіптілік деңгейі көрсетілсе, диаграммалар арқылы аймақта төтенше жағдайлардың қандай түрлері болатынын және олардың жалпы үлесін көрсетеді.

Сапалық фон және таңбалар әдістері арқылы Ақмола облысына жасалынған төтенше жағдайлар картасы

Ақмола облысының төтенше жағдайлар картасы



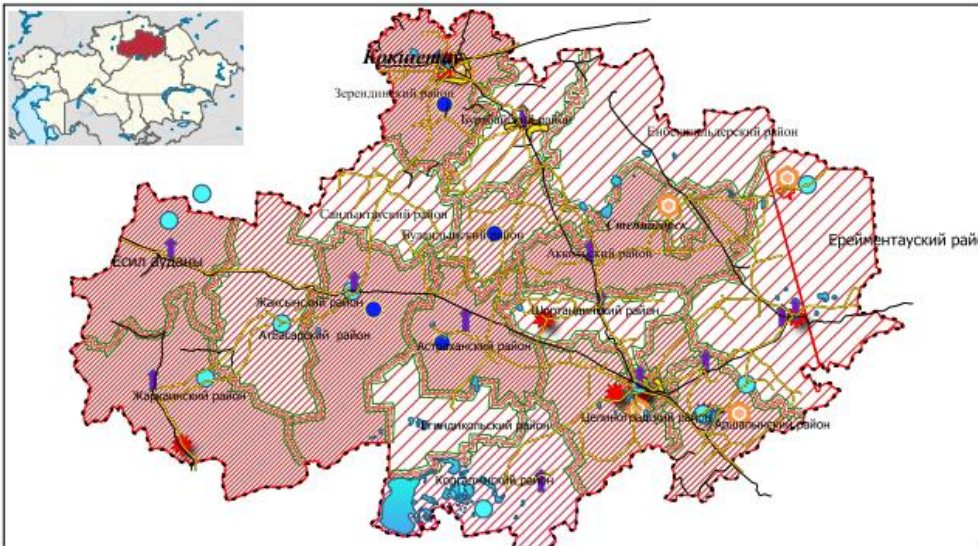
Шартты белгілер

- | | | | | |
|---------------------------------|----------------------------|-----------------------|-----------------------|------------------------|
| — Автожолдар | ● Техногендік сипаттағы тж | — Степногорск | — 5 Бұланды ауданы | — 13 Жарқайың ауданы |
| — Шекара | ● Су апаттары | — Ерейментау | — 6 Ақкөл ауданы | — 14 Егіндікөл ауданы |
| — Темір жол | ● БАСҚА ДА АПАТТАР | — Бестобе | — 7 Ерейментау ауданы | — 15 Целиноград ауданы |
| ★ Чс пунктері мен мекемелері | — Аудан шекарасы | — Щучинск | — 8 Есіл ауданы | — 16 Аршалы ауданы |
| — Көл | — Нұр-Сұлтан | — 1 Зеренді ауданы | — 9 Жақсы ауданы | — 17 Корғалжын ауданы |
| — Жел, бұрқасын табиғи апаттары | — Көкшетау | — 2 Бурабай ауданы | — Атбасар ауданы | |
| — Өрт болуы мүмкін аймақтар | — Аудан шекарасы | — 3 Еңбекшілер ауданы | — 11 Астрахан ауданы | |
| | | — 4 Сандықтау ауданы | — 12 Шортанды ауданы | |
- 0 1000 2000 km

3-сурет

Картограмма және таңбалар әдістері арқылы жасалынған карта

Ақмола облысының төтенше жағдайлар картасы



Шартты белгілер

- | | | | | |
|---------------------------------|------------------------------|-----------------------|-----------------------|------------------------|
| — Автожолдар | ● Техногендік сипаттағы тж | ▨ Степногорск | ▨ 5 Бұланды ауданы | ▨ 13 Жарқайың ауданы |
| — Шекара | ● БАСҚА ДА АПАТТАР | ▨ Ерейментау | ▨ 6 Ақкөл ауданы | ▨ 14 Егіндікөл ауданы |
| — Темір жол | ● Чс пунктері мен мекемелері | ▨ Бестобе | ▨ 7 Ерейментау ауданы | ▨ 15 Целиноград ауданы |
| — Көл | — Аудан шекарасы | ▨ Щучинск | ▨ 8 Есіл ауданы | ▨ 16 Аршалы ауданы |
| — Жел, бұрқасын табиғи апаттары | — Нұр-Сұлтан | ▨ 1 Зеренді ауданы | ▨ 9 Жақсы ауданы | ▨ 17 Корғалжын ауданы |
| — Өрт болуы мүмкін аймақтар | ▨ Көкшетау | ▨ 2 Бурабай ауданы | ▨ 10 Атбасар ауданы | |
| ● Су апаттары | | ▨ 3 Еңбекшілер ауданы | ▨ 11 Астрахан ауданы | |
| | | ▨ 4 Сандықтау ауданы | ▨ 12 Шортанды ауданы | |
- Ақм_Адм_500_Kz
0 1000 2000 km



Ақмола облысының
рамізі



4-сурет Карта көрінісі

Шартты белгілері



- қауіптілік деңгейі 25 % -ға дейін
- қауіптілік деңгейі 26 % - 74% ға дейін
- қауіптілік деңгейі 75 % -дан жоғары

Мұндағы картада штрихтар саны мен олардың шоғырлануы аудандардың төтенше жағдай жағынан қауіптілік деңгейін білдіреді.

Ақмола облысының төтенше жағдайлар картасын құрастыру – бұл тұтынушыларға да қарапайым халыққа да қолдануға ыңғайлы құрал. Бұл карталардың көмегімен болашақта болуы мүмкін оқыс оқиғалардың алдын алып, табиғат ресурстарын үнемді және орынды пайдаланылуына жол ашалады. Сонымен қатар болашақта қандай да бір құрылыс алаңдарының орынын оңтайлы таңдауға үлкен көмегін тигізеді себебі бұл карталарды тұтынушыларға қолжетімді болу үшін түрлі веб карталарда жариялап, ай сайын жаңартып отыруға болады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. QGIS бағдарламасы
2. Қазақ энциклопедиясы, Қазақстан Республикасы табиғаты
3. <https://stat.gov.kz/activity/current/legal>